

FERRUH ADALI, (1969-1972)

1908 yılında İstanbul'da doğmuştur. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni 1929 senesinde bitirdikten sonra mesleğe Bolu Âza Mülâzımı olarak 1929'da başlayan Ferruh Adalı, sırasıyla; Manisa Sulh Hâkimliği, Muğla C. Savcı Yardımcılığı, İzmir Sulh Hâkimliği, İzmir C. Savcı Başyardımcılığı, İzmir ve Ankara Asliye Ceza Hâkimlikleri ile İzmir Ağrı Ceza Mahkemesi Başkanlığı görevlerinde bulunmuştur.

1953 tarihinde Yargıtay Üyeliğine atanan Adalı, bir ara Yüksek Adalet Divan Üyeliği görevinde de bulunmuştur. Yargıtay Dördüncü Ceza Dairesi Başkanı iken, 1969 yılında Yargıtay Birinci Başkanlığına atanan Ferruh Adalı, bu görevinden yaş sının nedeniyle 24.6.1972 günü emekliye ayrılmıştır.

SAYIN KONUKLARIMIZ, BÜYÜK MİLLETİMİZİN FAZİLETLİ HÂKİMLERİ, SAYIN ARKADAŞLARIM.

Bugün hâkimlerimizin ve Cumhuriyet savcılarımızın insan takatinin son sınırına varan çalışmalarıyla geçen bir Adalet yılını geride bırakmış, yeni bir Adalet yılının sorunlarla dolu geniş ve çetin çevresine girmiş bulunuyoruz. Yeni Adalet yılına girerken geçen yıl içinde sonsuzluğa göçen feragat sembolü Hâkimlerimize, Savcılarımıza, hak ve Adalet hizmetinde yer almış meslektaşlara, diğer Adalet görevlilerine Tanrı'dan rahmet dilerim. Özellikle acısını her zaman kalplerimizde duyacağımız büyük, değerli ve güzide Hâkim İmran Öktem'i rahmetle anar, uzun yıllar şeref, vakar ve sonsuz bir feragatle hizmetinde bulunduğu mesleğimizin, ona daima şükran duygularıyla bağlı kalacağını huzurunuzda belirtmeyi görev sayarım.

Geçen adalet yılı içinde emekliye ayrılmış ve hayatının en verimli yıllarını adalet hizmetinde harcamış bulunan Yargıtay Üyesi Sayın Cevat Serim, yine başka görevler için istekleriyle ayrılan Sayın Senai Olgaç ve Sayın Mustafa Çalgüner arkadaşlarımıza yeni yaşantılarında başarılar diler, bu değerli hâkimlerimizin mesleğe olan hizmetlerinden dolayı şükranlarımı sunarım. Geçen adalet yılı içinde Yüksek Hâkimler Kurulu'na seçilen değerli hâkim arkadaşlarımızın yeni görevlerinde de başarılı olacaklarına inancımız vardır.

Sayın Dinleyicilerim,

Adalet sorun ve konularının tümünün, bir adalet yılı açılış konuşmasında bahis konusu edilmesi, toplantının niteliği bakımından mümkün olamayacağı takdir buyrulur. Konuşmamda, bir kısmı evvelce de söylenmiş, fakat halen çözümlenmemiş ve tekrarında fayda gördüğüm hususlarla diğer bazı konuları özetle ele alacağım: Sorun ve konuların özetlerken yüksek bir yargı organı olan Yargıtay'ın Birinci Başkanı olarak konuşmada kanunda yer alan seçim yasağının maksat ve amacını nazara alacağımı ifade etmek isterim.

Gerek kamu hukukunda, gerek özel hukukta ilke ve kural olarak adaletin, hakkın sürat ve isabetle yerine getirilmesi, diğer bir deyimle sürat ve isabetin bir arada bulunması bazı koşullara bağlıdır. Yıllar süren bir dava, hak sahibi için, mağdur ve hatta suçlu için bir üzüntü ve sabır kaynağı olmakla kalmaz, geçen yıllar, kazanılmış hakkın, yerine getirilmiş, adaletin değerini, huzur verici niteliğini bir oran içinde kaybeder. Adaletle karşı yurttaşların güvenini sarsar.

Bugün Yargıtay'da ve mahkemelerde iş adedi doğalın çok üzerindedir ve her yıl yoğun bir şekilde artmaktadır. Hâkimlerimiz, davalarda süratli ve kararlarında isabet sağlamak için gereken kanun ve usul koşullarını, üstün fedakârlık ve feragatle çalışmalarını sonucu karşılamak durumunda kalmaktadır.

Bu sebepler karşısında iş sayısının yoğun bir şekilde çoğaldığı anlaşılan yargı çevrelerindeki hâkim kadrosunun artırılması ve davalarda süratli sağlayacak usul kanunlarının tez elden çıkarılması gerekmektedir. Diğer yünden Adalet hizmetindeki zabıt kâtiplerinin, adalet memurlarının belirli süreler içinde kurslar görmek suretiyle bilgilerinin artırılması ve hayat koşullarına göre maddi durumları düzeltilerek huzurla çalışmalarının sağlanması Adalet hizmetindeki yardımlarını büyük ölçüde yükseltecektir. Adalette süratten bahsederken adlî zabitanın kurulmasının, bir zaruret halini aldığı ifade edilebilir. Suç niteliklerinin gerektirdiği şekilde soruşturmaların, Adaletin emrinde bulunan adlî zabıta tarafından yapılması ceza işlerinde süratin bir bakımdan dayanağını teşkil edeceği gibi adlî işlerde bilgi ile yapılan bir soruşturma ve delillerin tesbiti hüküm ve kararlarda hâkime kolaylık ve isabet sağlayacaktır. Bu arada ceza işlerinde önemli bir hususu söylemeden geçemeyeceğim. Bir çok yargı çevrelerinde adlî tabip yoktur. Adlî tababet tamamen ayrı bir uzmanlık işidir. Ceza davalarının uzamasının sebepleri arasında adlî tabipliğin yeteri kadar mevcut olmamasının önemli rolü vardır. Bunun yokluğunu birçok davalarda hâkimlerimiz yakından hissetmekte ve Yargıtay'a gelen dosyalardaki işlerin bir kısmında özellikle zamanında ve malûm deyimi ile (evsafına cami) surette verilmeyen raporlar yüzünden kararlar bozulmakta, bu eksiklik davaların uzamasına sebebiyet vermektedir. Her Ağır Ceza merkezinde bir adlî tabibin bulunması, bunun için de adlî tabipliğe rağbeti sağlayacak tedbirlerin alınması icabeder. .

Hakkın, adaletin kısa süre içinde süratle tecelli etmemesi, dava ve suç sayısını çoğaltacak, etkenlerden olduğu gözönünde tutulursa bu yünden gerekli tedbirlerin ivedilikle alınmasının önemi bir kat daha meydana çıkmış bulunacaktır.

Sayın Dinleyicilerim,

Toplumumuza ağır zararlar veren bir konuyu özetleyeceğim: Trafik olay ve suçları gittikçe artmaktadır. Bir trafik seminerinde belirtildiğine göre dokuz senede trafik kazalarında ölenlerin sayısı (15000) civarında bulunmaktadır. Trafik olay ve suçları diğer memleketlere oranla insan kaybı, millî servete verilen zarar bakımından aşırı seviyelere varmaktadır. Bu alanda, konunun, sosyal ve ekonomik açıdan temel sebeplerine eğilerek köklü ve sürekli bir trafik düzeni kurulmasına, mücadelesinin yapılmasına çalışılmalıdır. Bundan başka Trafik Kanun ve Tüzüğünde gerekli değişikliklere gidilmesi, Trafik Zabitasının artırılması, özellikle Karayollarında kontrollerin sıklaştırılması, Kanun ve Tüzüğün müsamahasız uygulanması ön tedbirler arasındadır. Ancak bâzı temel sebeplerin, Kanun ve tüzük hükümleriyle giderilmesi kısa sürede mümkün olamayacağı nazara alınarak sayın Basınımızın, bilimsel yayınlarla konuyu ele almasının büyük ölçüde fayda sağlayacağına inanmaktayım. Araç idare eden bazı kimselerin insan hayatına karşı kayıtsız kalmaları, insan sevgisi anlam ve lüzumunu gereği gibi kavramamaları ve bir kısım yayaların laubali davranışları trafik olaylarını çoğaltan etkenlerdendir.

Her yıl Yargıtay'a gelen iş sayısı artmaktadır. Yalnız 1969 yılının altı aylık devresinde ceza ve hukuk işleri, toplam olarak (95759)'a ulaşmıştır.

1968 yılında Yargıtay'a (170000) yüzyetmişbinin üstünde işin geldiği ve bu iş

hacminin ağırlığı düşünülürse, gecikmelerin sebebi anlaşılmiş olur.

Değeri! Yargıtay Hâkimlerinin, çalışma saatlerini nazara almadan feragat ve üstün gayret göstermelerine rağmen genellikle birikmenin önüne geçilmemekte, deneme ile ortaya çıkmıştır ki, üye sayısının artırılması gecikmeleri istenilen oranda önleyememektedir.

Her yıl nüfusumuzun çoğalması, iktisadî ve sosyal ilişkilerin artması, değişmesi hukuk açısından yeni iş ve davalara sebep olacağı aşikâr bulunması dolayısıyla iş hacmi ileri yıllarda da artmakta devam edecektir. Kuruluşlar ve usullerin değişmemesi halinde ise daireler sayısının belirli sürelerle artırılması gerekeceğine şüphe yoktur. Kaldı ki, bugün dahi bu zaruret kendisini yakından hissettirmektedir. Yargıtay'ın esas görevi, bütün yurttaki kanunların aynı anlam ve şekilde uygulanmasını sağlamak ve işi, hukukî yönden incelemek olduğu halde arada üst mahkemelerin mevcut olmaması yüzünden maddi hukuk bakımından da gerekli inceleme yapılmakta ve bu hal gecikmelerin bir sebebinin teşkil etmektedir, (istinaf Mahkemelerinin) kaldırılmasından sonra geçen uzun süre içinde yetişmiş hâkim sayısının mevcut olmadığı ileri sürülemeyeceğine göre bünyemize uygun ve bazı sakıncalar giderilmek suretiyle üst mahkemelerin kurulması, herhalde Yargıtay'ın iş hacminin azalmasını ve bir kısım davalar üst mahkemelerde sonuçlanacağından işlerin kısa süre içinde görülmesini mümkün kılacaktır. Ancak üst mahkemeler kuruluncaya kadar bugün bazı tedbirlerin alınması zarureti vardır. Bu arada para değerinin değiştiği gözönüne alınarak usul kanunlarında temyizi kabil olmayan hüküm ve kararlarda miktarın artırılması zorunluk haline gelmiştir. Yine mevcut üye sayısı ile Yargıtay'da daire adedinin fazlaştırılması, üye yardımcısı kadrosunun takviyesi bu cümleden olarak zikredilebilir.

Bugün özellikle Hukuk Genel Kurulu'nda, dosyalar birikmekte ve incelenmek üzere uzun bir zaman beklemektedir. Bu gecikmelerin yürürlükteki kanun gereğince Genel Kurulun toplanmak ve karar yeter sayısından (nisabından) ileri geldiğini söyleyebilirim. Hastalık, izinli olmak gibi sebeplerle katılma oranı belli yeter sayıyı bulmadığından Genel Kurul'un toplanması bazen kabil olamamaktadır. Nitekim bu husus 1951 -1952 açılış yılı konuşmasında bahis konusu edilmiş ve zaman zaman da açılış konuşmalarında ele alınmıştır. Demek ki, bugünkü Genel Kurul teşkili tarzının sakıncaları eskiden beri mevcuttur. Genel Kurul toplantılarının aksamayacak şekilde çözümlenmesi, Genel Kurul tarzına bir çare bulunması, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Sayın Dinleyicilerim,

Geçen adalet yılı içinde toplumumuzu, adaleti yakından ilgilendiren bir kanunla kutsal savunma hakkı yeni bir güç kazanmıştır.

7 Temmuz 1969 gününde yürürlüğe giren Avukatlık Kanunu ile mesleğin, toplum ve hukuk düzeni içindeki öneminin daha açık bir surette ortaya çıkmasını ve (Türkiye Barolar Birliği)'nin kuruluşu ile daha da güçlenmiş olmasını sevinçle karşılarım. Bu arada Yargıtay Kuruluş Kanunu'nun, Hâkimler ve Savcılar Kanunları'nın ve Yüksek Hâkimler Kurulu için bir zaruret halini alan Tahkik Hâkimi Kanunu'nun bu yıl içinde çıkarılmasını temenni ederim.

Sayın Konuklarımız ve Değerli Arkadaşlarım,

1969 -1970 adalet yılı açılış konuşmamda adalet işlerine ilişkin konu ve

sorunların bir kısmından bahsetmeye çalıştım. Hukuk düzeni içinde yargı, düzenin bir bölümünü, fakat en önemli bölümünü teşkil eder. Adalet, hukuk düzeninin temeli, demokrasinin dayanağıdır. Anayasa'nın 2 nci maddesi, Türkiye Cumhuriyeti'ni bir hukuk devleti olarak nitelemiştir. Bütün kamu görevlilerinin, hizmetlilerinin, bütün yurttaşların Anayasa'nın ilkelerine, hükümlerine, hukuk kurallarına ve varlığımızın temeli olan Atatürk ilkelerine samimi sadakat ve riayet göstermesi, bu hususları ilgilendiren konularda titizlikle, özenerek davranışta bulunması görevin, yurttaşlığın gereğidir. Hukuk Devleti bu yoldaki düşünüş ve davranışlarla sağlamlaşacaktır.

Konuşmama son verirken bu toplantıya şeref veren ve beni dinlemek sabır ve lûtfunu gösteren konuklarımıza, değerli hâkim ve savcı arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım. Ulvi Adalet hizmetinin görevlilerine yeni Adalet yılında başarılar dilerim.